CĂTĂLINA VĂTĂŞESCU

OBSERVAŢII ASUPRA CONTRIBUŢIEI LUI SEXTIL PUŞCARIU LA COMPARAREA ROMÂNEI CU ALBANEZA

Sextil Puşcariu a urmărit constant aspectele de bază ale raporturilor dintre română şi albaneză: caracterul concordanţelor lexicale, fonetice, morfologice dintre cele două limbi, care nu privesc stratul latin (împrumuturi (vechi) din albaneză în română sau rezultatul influenţei substratului?); evoluţia convergentă sau şi divergentă a elementelor din latină pe care româna le-a moştenit, iar albaneza le-a împrumutat; elementele care îndreptăţesc acceptarea (deplină sau numai parţială) a conceptului de uniune lingvistică balcanică, uniune care cuprinde, alături de alte idiomuri din zonă, româna şi albaneza.

Studiile sale pun în lumină caracterul special al *influenţei albaneze*, diferit în chip esenţial, prin vechime, de cel al influenţei slave vechi. Elementele aşa-numit albaneze participă la toate schimbările fonetice şi semantice care în *româna primitivă* caracterizează elementele moştenite din latină (Puşcariu 1974a, p. 99). Considerate a proveni din albaneză la o dată străveche, împrumuturile în discuţie sunt singurele împrumuturi care se supun aceloraşi evoluţii ca elementele moştenite şi au acelaşi statut cu ele în structura românei. Cu toate acestea, atunci când, cu alt prilej, S. Puşcariu discută ponderea cuvintelor numite de el împrumuturi din albaneză, nu le mai disociază de cele slave. Astfel, comentând împărţirea pe origini a cuvintelor aşa cum apare ea în dicţionarul lui Cihac, Puşcariu menţionează verbul *a se bucura*, de origine albaneză, alături de termenul slav *a găsi* şi de cel de origine maghiară *a bănui*, pentru a arăta că în *Dicţionarul Academiei* niciunul dintre ei nu ocupă un spaţiu comparabil cu termenii moşteniţi (Puşcariu 1974b, p. 164, 165).

Prudenţa, dictată de imposibilitatea de a cunoaşte idiomul care constituie substratul românei, îl determină pe S. Puşcariu să folosească în demonstraţie numele albanezei, idiomul autohton păstrat în zonă, foarte probabil înrudit cu ilira şi traca, şi să nu atribuie explicit tracei această primă influenţă asupra românei[1]. Necunoaşterea limbii anteromane îl determină pe Puşcariu să fie circumspect în ceea ce priveşte posibilitatea precizării aportului substratului şi posibilitatea de probare a influenţei pe care aceste idiomuri pierdute ar fi putut-o avea asupra rostirii limbii latine. Nu găseşte, de exemplu, convingătoare explicarea prin substrat a rotacismului, aşa cum o gândea Hasdeu (Puşcariu 1974a, p. 79, 81, 88). Felul în care este

[1] Pentru discuţia amănunţită asupra diferenţei dintre moştenirea din substrat sau împrumutul din albaneză vezi Brâncuş 1983, capitolul *Împrumut din albaneză sau moştenire din substrat?*, p. 26, 27, unde este prezentată concepţia lui S. Puşcariu şi distincţia pe care acesta o face între împrumuturile vechi şi unele împrumuturi pe care el le considera a fi propriu-zis din albaneză.

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)

interpretată concordanţa dintre fenomenul rotacismului, dialectal în română, şi cel din dialectul tosc al albanezei îi oferă lui Puşcariu prilejul unor interesante observaţii. Ar fi de reţinut în chip special fixarea cronologiei relative a faptelor din albaneză: „ [...] rotacismul apare în aceleaşi condiţii [în toscă şi în română] atât timp cât dialectul gheg cunoaşte doar treapta mai veche a nazalizării vocalelor” (*ibidem* p. 87; cf. şi Puşcariu 1974b, p. 154). Putem observa că în albaneză se întâlneşte rar faza de tranziţie cu *r* nazalizat alături de *r* oral, în vreme ce în română *r* nazalizat coexistă până astăzi cu *r* oral[2]. Puşcariu lărgeşte discuţia cronologică relativă: tratamentul termenului *christianus* (*kërshterë*, în toscă, *gërshten*, în ghegă) dovedeşte că rotacismul e mai vechi decât pătrunderea creştinismului. El observă, de asemenea, că atât în română cât şi în albaneză pierderea vocalei finale era în unele cazuri mai veche decât rotacismul: alb. *qen* < lat. *canis*, cu *n* păstrat în toscă[3]. Observaţiile de cronologie asupra rotacismului făcute de S. Puşcariu nu îşi pierd actualitatea şi utilitatea, atâta vreme cât discuţiile asupra rotacismului şi asupra altor fenomene comune românei şi albanezei nu au înlăturat deplin controversele.

S. Puşcariu este de părere că, dat fiind faptul că nu sunt cunoscute deplin originea albanezilor şi patria lor primitivă, multiplele coincidenţe dintre română şi albaneză nu trebuie interpretate ca indicii despre o vecinătate străveche la sudul Dunării între română şi albaneză (Puşcariu 1974a, p. 91). În problema influenţei din partea substratului, critica studiilor lui Fr. Miklosich revine sistematic în contribuţiile lui S. Puşcariu, care evidenţiază dificultăţile de stabilire, aşa cum făcea Fr. Miklosich, a ascendenţei ilire a albanezilor şi a românilor (*ibidem*, p. 85).

Faptul că în română cele mai vechi împrumuturi din slavă au o evoluţie diferită de aceea a elementelor străvechi comune cu albaneza, care sunt supuse tendinţelor specifice elementelor moştenite, este explicat prin diferenţa de religie şi credinţă. Slavii nu sunt, la venirea lor, creştini, şi româna face împrumuturi din slavă mai ales după creştinarea slavilor. În schimb, „împrumuturile de la popoarele creştine iau parte la cele mai vechi transformări fonologice ale limbii române”; acestei constatări îi corespunde albaneza în stadiul său cel mai vechi. Observaţia, deosebit de interesantă, este susţinută însă de un exemplu mai puţin lămuritor, care se referă la trecerea lui *-l-* intervocalic la *-r-*. Se arată că această evoluţie s-a petrecut în toate elementele latine (lat. *celum* > rom. *cer*). În chip asemănător, susţine Puşcariu, rom. *viezure*, de origine albaneză (cu termenii săi), provine, cu rotacism, din alb. *vjedhullë* (Puşcariu 1974c, p. 428). Slăbiciunea demonstraţiei constă în aceea că, de fapt, alb. *-ll-* (pronunţat velar) provine, ca şi rom. *-r-*, dintr-un *-l-* intervocalic. În

[2] Pentru situaţia din albaneză, în care, acolo unde s-a produs rotacismul, *r* s-a denazalizat complet, iar formele cu nazală din ghegă se opun celor cu vocala *ë* din toscă, ca şi pentru concordanţele şi diferenţele dintre albaneză şi română, vezi Brâncuş 1995, p. 88.

[3] Observaţia este reţinută de Gr. Brâncuş (1995, p. 90), care arată însă că ea nu poate stabili momentul apariţiei rotacismului în albaneză. G. Bonnet (1998, p. 182), care nu cunoaşte observaţia lui S. Puşcariu, este de părere că termenul *qen* este o excepţie în care conservarea nazalei se datorează influenţei idiomurilor romanice vecine în care termenii corespunzători au nazală, printre care şi ar. *câne* (vezi şi ven. *chian*, dalm. *kuon*).

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)

elementele autohtone, ca şi în cele împrumutate din latină, albaneza supune sistematic *-l-* între vocale evoluției la *-ll-* (velar): lat. *celum* > alb. *qell* (Demiraj 1997, p. 52). Aşadar, rom. *-r-* (din *viezure*) nu provine din alb. *-ll-* (*vjedhullë*), ci dintr-o formă anterioară, cu *-l-*, care, în paralel cu evoluția în română la *-r-*, a trecut în albaneză la *-ll-*. Împrumutul în română nu s-a făcut din forma albaneză cunoscută, atestată. Forma românească îşi are originea într-o formă străveche neatestată, care stă la baza alb. *vjedhullë*, pentru care se poate reconstitui prezența unui *-l-*. Poziția lui *-l-* era în chip asemănător vulnerabilă în evoluția de la latină la română şi în faza anterioară a albanezei (atât în elementele autohtone, cât şi în împrumuturile din latină).

Concordanțele lexicale dintre română şi albaneză, care nu provin din vocabularul de origine latină şi a căror prezență în dacoromână era pusă de Ov. Densusianu pe seama emigrării la nordul Dunării a unei populații aromâneşti dintr-o regiune de contact cu albanezii, sunt judecate de S. Puşcariu în urma unui examen atent al lexicului aromânesc în comparație cu cel din dacoromână şi albaneză. El constată absența din aromână a următoarelor elemente care nu se puteau, aşadar, explica în dacoromână prin intermediar aromânesc: *vare* (în *varecare*, *oarecare* : alb. *valle*), *acă-* (*acătare* : alb. *akë*), *mugure* (alb. *mugull*), *pârâu* (alb. *përrua*), *gata* (alb. *gat*), *guşă* (alb. *gushë*), *ghiuj* (alb. *gjysh*), *strepede* (alb. *shtrep*), *ceafă* (alb. *qafë*), *bung*(*et*) (alb. *bung*), *ghimp*(*e*) (alb. *gjemb*), *gresie* (alb. *gëresë*), *cursă* (alb. *kurthë*), *zară* (alb. *dhallë*), *hămesit* (alb. *hamës*) (Puşcariu 1974a, p. 90). Sextil Puşcariu explică situația aceasta printr-un principiu de lingvistică generală: „Putem constata pretutindeni că o limbă este expusă la mai multe transformări, cu cât oamenii care o vorbesc duc o viață mai agitată" (*ibidem*, p. 95). El lărgeşte sfera concordanțelor între dacoromână şi albaneză la care aromâna nu participă prin luarea în considerare a expresiilor şi adaugă o interesantă concordanță gramaticală între gerunziul construit cu negație şi gerunziul albanez cu structură asemănătoare: *neşti-ind* : *duke panjohur*. De asemenea, lipseşte în aromână fenomenul includerii pronumelui între rădăcină şi desinență: drom. *duce-vă-ți* : alb. *limni* < *li-më-ni*.

În ceea ce priveşte elementele latine moştenite în română şi cele împrumutate de albaneză, compararea lor este integrată în examinarea ariei largi formate de dialectele italieneşti, cu precădere cele sudice, de rămăşițele dalmatei, de împrumuturile latineşti în greacă şi în limbile slave de sud. Puşcariu se opreşte în chip special asupra raporturilor dintre albaneză şi viitoarea română: „O atenție deosebită merită acele schimbări lingvistice care depăşesc sfera unei limbi pătrunzând şi în alta. Astfel sunt concordanțele româno-albaneze în adoptarea elementului latin" (*ibidem*, p. 100). Apropierile pe care le constată sau le stabileşte între română şi albaneză sunt incluse de regulă în studierea difuzării şi repartizării pe harta întregii Romanii a fenomenelor.

S. Puşcariu este de acord cu presupunerea că în albaneză, atât geografic cât şi cronologic, există două straturi de împrumuturi. El adoptă explicația că în albaneză se află o serie de împrumuturi latineşti care au tratament specific variantei care a

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)

evoluat la română şi împrumuturi care se explică prin proveniența din varianta urmând să evolueze la dalmată. Teoria nu a fost abandonată, dar o serie însemnată dintre exemplele alese de Puşcariu au primit cu timpul alte explicații[4].

Atenția cu care Puşcariu notează în amănunt caracteristici fonetice referitoare la evoluția elementului latinesc în dialectele şi graiurile româneşti pune la dispoziția cercetătorilor un material interesant pentru comparația cu fenomene corespunzătoare din albaneză care nu au atras aproape de loc atenția până în prezent. De exemplu, în aromână şi în graiul din Ţara Oaşului există la inițială de cuvânt un *r* forte, notat în textele vechi cu doi *r*, sunet pe care S. Puşcariu îl explică ca fiind rezultatul evoluției lui *r* inițial din elementele latine (şi din cele slave) (Puşcariu 1974a, p. 68, nota 2). Acest fenomen concordă cu observația că în albaneză constrictiva simplă aflată la inițiala cuvintelor din latină este reprezentată tot prin geminată. Fenomenul nu este dialectal, ci general şi este considerat de E. Çabej o marcă sigură a împrumutului latin şi nu romanic timpuriu (Çabej 1962 şi Bonnet 1998, p. 205, 206).

O observație interesantă, dar neglijată de cei care se ocupă de compararea evoluției elementului latin în română şi albaneză, se referă la evoluția în română a diftongului lat. *au*. Deşi de regulă se admite că în română diftongul latin a evoluat la hiat, S. Puşcariu este de părere că evoluția normală a lui *au* (primar şi secundar din *ab* înainte de *l, r,* din *ag* înainte de *m* şi din grupul *ave*) este *a* (*autumn- > *atoamnă > toamnă*, *pavimentum > *paumentum > pământ*) şi atrage atenția că rezultatul acesta este o nouă apropiere între română şi albaneză (la care se adaugă sarda)[5]. Şi evoluția grupurilor *ct, cs* în română şi albaneză este examinată în aria mai largă formată de Italia de sud şi Sardinia (Puşcariu 1974d II, p. 51). S. Puşcariu accentuează caracterul conservator al foneticii româneşti, care coincide cu ceea ce se petrece în albaneză (şi uneori în dalmată): păstrarea lui *u* scurt; diftongarea lui *e*; păstrarea consoanelor surde *p, t, c, s, f*. Comun cu albaneza este ritmul descrescător de la sfârşitul cuvintelor, cu urmarea că vocalele *i, o, u* se pierd treptat, iar *a* se reduce la *ă*. Vocala *-e* s-a păstrat în română, în chip asemănător cu albaneza[6].

[4] Puşcariu 1974a, p. 92, 93. Vezi, de exemplu, explicarea tratamentului lat. *a*, care ar fi evoluat diferit în albaneză, la *a* sau la *e*, în funcție fie de influența viitoarei române, fie a viitoarei dalmate, ori fie de apartenența la straturi de date diferite (exemplele conținând *a* sunt interpretate ca fiind mai noi). Studiile care au urmat cercetărilor lui S. Puşcariu au arătat convingător că redarea prin *e* se explică mai adecvat nu prin influență externă, ci prin tendința sistemului albanez de formare a pluralului nu numai prin desinențe, dar şi prin alternanțe vocalice în corpul cuvântului şi prin refacerea ulterioară a formei de singular pornind de la pluralul conținând alternanța fonetică *a*/*e* (vezi Çabej 1967 şi Bonnet 1998, p. 43–50).

[5] Puşcariu 1974d, I, p. 41; sunt date numeroase alte exemple. Pentru evoluția lat. *au* > alb. *a* vezi Bonnet 1998, p. 105–111 (cu istoricul problemei).

[6] Exemplul dat pentru păstrarea finalei *-e* este substantivul *faqe* „față", interpretat ca o continuare a formei clasice din latină, *facies*. Studii mai recente asupra structurii opoziției dintre singular şi plural arată că finalul cuvintelor albaneze aşa cum le cunoaştem astăzi nu continuă declinarea a V-a şi a III-a din latină şi că sunt refăcute în interiorul albanezei. Nu se poate vorbi, aşadar, despre conservarea finalei *-e* în albaneză, fapt care elimină o concordanță româno-albaneză. Pentru problemele ridi-

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)

Faptele din aria mai sus delimitată îi servesc lui S. Puşcariu şi în argumentarea vechimii unei diferențe dialectale. Formele româneşti *cireaşă* şi *ceraşă* ar continua forme latineşti diferite, una populară (*ceresia*), păstrată în toate limbile romanice, cealaltă clasică (*cerasia*), prezentă numai în albaneză şi în Italia de sud (Puşcariu 1974d I, p. 38). Această ipoteză trebuie supusă unui examen atent. Ea corespunde părerii că în albaneză se află un strat de elemente clasice, având o vechime mai mare decât cele din română[7].

S. Puşcariu deosebeşte elementele latine de cele romanice din albaneză şi diferențiază albaneza de dialectele româneşti atunci când termenul este moştenit în română şi împrumutat în albaneză. Lat. *ruga,* de exemplu, s-a conservat în dialectul aromân (*arugă*), cu sens pastoral, şi a intrat în albaneză din italiană, care, alături de celelalte limbi romanice, păstrează sensul din latină, „cale”[8].

Interesantă pentru compararea inventarului de cuvinte din latină, pe care albaneza le are şi româna nu, este discuția etimologică referitoare la rom. *felie,* comparat cu termeni din Italia de sud şi din Balcanii de vest, zonă pentru care sunt aduse în discuție dalmata, neogreaca şi albaneza (cu termenii *fele, thele*) (Puşcariu 1974d I, p. 37). În acest spațiu s-a conservat lat. *offella*, care lipseşte din limbile romanice cu excepția limbii italiene. Deşi în albaneză s-a păstrat, în română, după cum arată S. Puşcariu, cuvântul nu este moştenit, ci împrumutat. Vechimea lui este, totuşi, destul de mare, fapt dovedit de prezența în Ardeal[9].

Judecând locul elementului latin din albaneză, S. Puşcariu este de acord cu M. Bartoli cu privire la existența grupei apenino-balcanice a limbilor romanice, care cuprinde italiana, dalmata, româna şi elementele latine păstrate în albaneză, neogreacă şi limbile slave de sud (Puşcariu 1974b, p. 135). În încercarea de a stabili vocabularul moştenit specific românei în raport cu celelalte limbi romanice, el redactează două liste, una de cuvinte pe care numai româna le continuă, fiind necunoscute celorlalte limbi romanice, a doua de cuvinte pe care Occidentul nu le are, dar pe care româna le continuă, împreună cu dalmata şi albaneza. El evidențiase într-un alt inventar de fenomene fonetice şi lexicale asemănările care leagă româna, dalmata şi albaneza de sardă[10].

Examinarea amănunțită a asemănărilor lexicale şi semantice este însoțită de evidențierea paralelismelor gramaticale, de existența cărora este legată evaluarea con-

cate de evoluția finalei lat. *-e* în albaneză şi de păstrarea structurii declinării latine, vezi Bonnet 1998, p. 290, cu bibliografie.

[7] Pentru caracterul arhaic al elementului latin în albaneză vezi Mihăescu 1993, p. 27–32.

[8] Puşcariu 1974e II, p. 29. Conservarea ocluzivei intervocalice face ca termenul să nu poată fi de origine latină, ci împrumut romanic (vezi, mai nou, la Bonnet 1998, p. 314).

[9] Rom. *felie* este un termen vechi, preluat prin intermediar slav din greaca bizantină (care îl împrumutase din latină); Mihăescu 1966, p. 117, 127. Originea latină a cuvântului albanez nu este acceptată de toți autorii; lipseşte la Bonnet 1998. Este considerat împrumut sigur din latină de E. Çabej, care consideră că forma albaneză originară este *felë* (Çabej 1996, p. 157, 158).

[10] Puşcariu 1974b, p. 144, 157 şi urm. Metoda lui S. Puşcariu rămâne de o mare utilitate, chiar dacă listelor sale le-au fost aduse completări sau îndreptări.

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)

ceptului de uniune lingvistică balcanică. Între coincidenţele româno-albaneze (la care se adaugă bulgara) este înscrisă poziţia articolului hotărât în cele două limbi. S. Puşcariu ajunge la concluzia că encliza şi procliza sunt de natură exclusiv sintactică şi că, în limbile care cunosc acelaşi tip de aşezare a articolului, ele pot apărea independent. Topica veche romanică potrivit căreia nici un cuvânt neaccentuat nu putea sta la începutul propoziţiei a fost extinsă în română şi la articol, apărut în condiţii gramaticale şi de topică care îi sunt proprii (Puşcariu 1974b, p. 155 şi 1974f., p. 436 şi urm.).

În aceeaşi ordine de idei, între argumentele aduse în favoarea dezvoltării independente a unor trăsături, dezvoltare care nu ar trebui pusă pe seama noţiunii de uniune lingvistică balcanică, este următorul:

> „Ceea ce uneşte aceste limbi într-un «mănunchi» nu e nici înrudirea de sânge şi nu e, în majoritatea mare a cazurilor, nici răsunetul substratului comun, ci condiţii geografice şi istorice asemănătoare şi influenţe culturale identice în care s-au dezvoltat şi care au creat o «forma mentis» comună [...]".

El propune ca ramura de studiu să se numească chiar „lingvistică sud-est europeană"[11]. Puşcariu propune să se vorbească de mentalitatea „sud-est europeană" (Puşcariu 1976, p. 163) şi urmăreşte, ca manifestare a ei, formarea unităţilor frazeologice comune. Pentru o mare parte dintre ele sunt evidenţiate asemănările cu spaţiul romanic, ceea ce este o dovadă că multe sunt moştenite de română din latină şi nu dezvoltate (mai) târziu în contactul cu limbile balcanice (*ibidem*, p. 166). Această direcţie de cercetare se regăseşte, printre alţii, la E. Coşeriu şi la Maria Iliescu.

Opera lui S. Puşcariu este bogată în sugestii de cercetare, în direcţii de evaluare şi în elemente concrete de fonetică, gramatică şi lexic, care şi-au păstrat întreaga valoare în evaluarea raporturilor româno-albaneze din perspectiva romanică şi balcanologică. Studiile ulterioare îi dovedesc întreaga actualitate.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Bonnet 1998 = G. Bonnet, *Les mots latins de l'albanais*, Paris, L'Harmattan, 1998.

Brâncuş 1983 = Gr. Brâncuş, *Vocabularul autohton al limbii române*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.

Brâncuş 1995 = Gr. Brâncuş, *Rotacismul*, în idem, *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române*, Bucureşti, Institutul Român de Tracologie, 1995 (Bibliotheca Thracologica, VIII).

Çabej 1962 = E. Çabej, *Zur Charakteristik der lateinischen Lehnwörter im Albanischen*, în RRL, VII, 1962, p. 161–199.

Çabej 1967 = E. Çabej, *Shumësi i singularizuar në gjuhën shqipe*, Tirana, Universiteti Shtetëror i Tiranës, Instituti i Historisë dhe i Gjuhësisë, 1967.

Çabej 1996 = E. Çabej, *Studime etimologjike në fushë të shqipes*, vol. IV. *DH–J*, Tirana, 1996.

Demiraj 1997 = B. Demiraj, *Albanische Etymologien* (*Untersuchungen zum albanischen Erbwortschatz*), Amsterdam–Atlanta, GA–Rodopi, 1997.

[11] Puşcariu 1976, p. 162. Pentru analiza acestui concept lingvistic aplicat la zona în care se află şi româna vezi § 92 (p. 161–167).

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)

Mihăescu 1966 = H. Mihăescu, *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1966.
Mihăescu 1993 = H. Mihăescu, *La romanité dans le Sud-est de l'Europe*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1993.
Puşcariu 1974 = Sextil Puşcariu, *Cercetări şi studii*. Ediție îngrijită de Ilie Dan. Prefață de G. Istrate, Bucureşti, Editura Minerva, 1974.
Puşcariu 1974a = Sextil Puşcariu, *Asupra reconstrucției românei primitive*, în Puşcariu 1974, p. 57–101.
Puşcariu 1974b = Sextil Puşcariu, *Locul limbii române între limbile romanice*, în Puşcariu 1974, p. 133–169.
Puşcariu 1974c = S. Puşcariu, *Contribuția Transilvaniei la formarea şi evoluția limbii române*, în Puşcariu 1974, p. 416–435.
Puşcariu 1974d = S. Puşcariu, *Probleme nouă în cercetările lingvistice* I, II, în Puşcariu 1974, p. 31–43 şi 44–56.
Puşcariu 1974e = S. Puşcariu, *În jurul dicționarului limbii române* I, II, în Puşcariu 1974, p. 14–19 şi 20–30.
Puşcariu 1974f = S. Puşcariu, *Postpunerea articolului românesc*, în Puşcariu 1974, p. 436–459.
Puşcariu 1976 = S. Puşcariu, *Limba română*, I. *Privire generală*. Prefață de G. Istrate. Note, bibliografie de Ilie Dan, Bucureşti, Editura Minerva, 1976.

REMARQUES SUR LA CONTRIBUTION DE SEXTIL PUŞCARIU À L'ÉTUDE COMPARÉE DU ROUMAIN ET DE L'ALBANAIS (*Résumé*)

L'oeuvre de Sextil Puşcariu est riche en commentaires importants concernant trois aspects essentiels des rapports entre le roumain et l'albanais: l'influence ancienne de l'albanais sur le roumain (en effet, l'influence du substrat, dénomination que S. Puşcariu remplace à cause du fait que l'idiome de substrat n'est pas suffisamment connu); les éléments d'origine latine conservés par les deux langues, considérés du point du vue du romaniste et du balcanologue; les limites du concept d'*union linguistique balkanique* (à la place duquel il propose l'emploi plutôt du concept d'*union linguistique sud-est européenne*). L'article met en lumière une partie de ses suggestions et des résultats de ses travaux, concernant surtout la place du latin oriental dans l'espace roman entier.

Cuvinte-cheie: *substrat, latina orientală, latina apenino-balcanică, relații româno-albaneze.*
Mots-clefs: *substrat, latin oriental, latin apénino-balkanique, rapports roumaino-albanais.*

Institutul de Studii Sud-est Europene
Bucureşti, Calea 13 Septembrie, 13
acad_sudest@yahoo.com

BDD-A13535 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:34 UTC)